

Akropolis

van het Gooi

Anton Cruysheer met zoontje Roelof.

Muntjes uit de 16e tot 19e eeuw.

Pijlpuntjes uit het neolithicum en de bronstijd.

Archeoloog Anton Cruysheer (35) uit Nederhorst den Berg kijkt tijdens een wandelingetje over de Westerheide bij Hilversum vooral naar de grond. Hij staat onderweg regelmatig stil, schopt zachtjes tegen steentjes, bukt, strijkt met zijn vingers over een kei of scherfje en loopt dan weer verder, vertellend over de voorlaatste ijstijd, de nieuwe steentijd en de midden bronstijd. En over grafheuvels, duizenden jaren geleden de laatste rustplaats van onze voorouders.

Het is nog vroeg als we ter hoogte van de hoek Erfgooiersstraat/Graaf Wichmanstraat in Hilversum de Westerheide opwandelen. Na nog geen twintig meter staan we voor de eerste twee grafheuvels. Gewoon in het wild, niet afgeschermd door hekken. De heuvels zijn tussen de 3500 en 4500 jaar oud. „Er is hier veel meer dan natuur alleen”, zegt Anton. „Als je je bewust bent van de sporen uit het verleden, dan beleef je de natuur intenser. Dit is een unieke plek in Europa. Hier leefden zo’n 120 duizend jaar geleden Neanderthalers. Verderop ligt een urnenveld van een ongekende omvang. Het is eigenlijk de Akropolis van het Gooi.”

Over een smal paadje lopen we de hei op. Heerlijk. Vrij uitzicht. „Kijk. Daar ligt een grafheuvel. En daar.” Anton wijst de kale bulten in het weidse landschap aan. Eén voor één. In de verte zien we een hardloper een pad af slaan en in volle vaart een grafheuvel op rennen. „Dat is dus niet de bedoe-

ling. Grafheuvels zijn kwetsbaar, onderhevig aan erosie. Het Goois Natuurreservaat zorgt goed voor ze, voorkomt dat er bomen op groeien. Dat is belangrijk want wortels beschadigen de heuvel en bij een storm zou een boom kunnen omwaaien en veel schade aanrichten.

Voorouders

Anton vertelt dat er volgens de nieuwste inzichten een verband moet zijn tussen de verschillende grafheuvels en de rest van het landschap. „Het is geen toeval dat ze liggen waar ze liggen. We denken dat ze het territorium van bevolkingsgroepen aanduiden en gebruikt werden als een ritueel communicatiemiddel. Pas op: dit is ons land, en dat van onze voorouders! Ook weten we dat de grafheuvels in twee verschillende periodes zijn gebruikt. Eerst zo’n 4500 jaar geleden. In die tijd worden de lichamen van ’belangrijke’ overleden mensen erin begraven. Dat weten we omdat er lijksilhouetten (verkleuringen van het zand) in te vinden zijn. Zo’n duizend jaar later wordt de as van overledenen in urnen bijgezet in de heuvels. Waarom er in die tussenliggende periode geen gebruik van wordt gemaakt is onbekend. Misschien zijn de mensen die hier woonden verdreven door ziekte of door oorlog.”

We vervolgen de route richting de Aardjesberg. Hier is de grond totaal anders van kleur en structuur dan elders op de hei. Oorzaak: eeuwenlange bemesting en keileem, een vrij unieke grondsoort, ontstaan door een alles verpulverende ijsmassa die hier ooit over het land bewoog. De prehistorische mens had er later veel profijt van. Want met het

ijs uit Scandinavië kwam onder meer vuursteen, de grondstof bij uitstek voor werktuigen. Bij een knots van een zwerfkei staan we even stil. „De gedachte dat deze kei tussen 200 duizend en 130 duizend jaar geleden met het ijs hiernaartoe is gekomen is toch fantastisch! En kijk, hier loopt een deel van de honderden meters lange middeleeuwse grenswal, opgeworpen door Erfgooiers in 1428 na een onderlinge ruzie.”

We lopen dwars over de heide, terug richting de Erfgooiersstraat. Dat hier duizenden jaren geleden al mensen leefden. Het lijkt ineens tastbaar met de grafheuvels als opvallendste bewijs. Vooral ’s avonds en ’s nachts moeten ze de mensen bang hebben gemaakt. „Ze hadden iets mysterieus. Dat heeft ze waarschijnlijk al die jaren beschermd. Natuurlijk won de nieuwsgierigheid het uiteindelijk van de angst en zijn er veel afgegraven. Maar lang niet allemaal”, zegt Anton. „We ontdekken bijna elk jaar wel een nieuwe grafheuvel. Maar er gaat tegenwoordig niet zomaar meer een schop in. Ze zijn wettelijk beschermd. Soms wordt er een geopend. Maar wil je goed kunnen analyseren wat je vindt, dan moet je echt kennis van zaken hebben. Dat kost tijd en geld.”

Zeker met de nieuwste onderzoekstechnieken is er nog een wereld te verkennen. Een oude wereld waar veel mensen onwetend overheen wandelen. Een wereld die naar Antons smaak maar heel weinig aandacht krijgt. Wat hem betreft zouden de Gooise gemeenten veel bewuster moeten omgaan met hun unieke, duizenden jaren oude geschiedenis.

Actie bij een vondst:

Heb je het vermoeden dat je vondst ouder is dan 500 jaar, dan ben je verplicht het aan te geven bij een autoriteit. Dat kan bij de gemeente, de provincie, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed of de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afdeling Naerdincklant. Voor vragen: mail Anton Cruysheer (cruysheer@gmail.com) Noteer de omstandigheden en precieze locatie van je vondst, anders verliest het aan archeologische betekenis!

Naerdincklant

Naerdincklant - Archeologie Gooi- en Vechtstreek, werkt met veel vrijwilligers. Nieuwe leden zijn altijd welkom. Info: www.naerdincklant.nl. Bij Geologisch Museum Hofland (Hilversumseweg, tussen Laren en Hilversum) is een deel van de vondsten te zien. Bij het Goois Natuurreservaat zijn boekjes te koop met achtergrondinformatie over de heide en zorgvuldig beschreven wandel- en fietsroutes.